

شناسایی ویژگیها و خواص دارویی جنس
Ephedracea

شقایق مرید صالح

مهندس علامی

استاد مربوطه:

دکتر وهابی

مقدمه:

بشر سالیان دراز در طبیعت زندگی کرده و تمام نیاز های خود از آن گرفته . طبیعت هم تامین کننده محل اسکان بشر بوده ، هم نیاز های غذایی وی را برطرف کرده و هم در زمان بیماری درمان او را به عهده داشته ولی به مرور انسان که تمام زیستن خود را مدیون طبیعت بود دست به تخریب آن زد، دست اندازی های انسان به عرصه های طبیعی از يك سو و افزایش بی حساب جمعیت و همراه آن بالا رفتن سطح توقعات و نیاز های وی باعث تخریب پناهگاه اولیه و اصلی وی گردید به طوری که طبیعت که همواره یار و یاور انسان بود مورد هجوم او قرار گرفت و روز به روز از شرایط طبیعی خود خارج شد مدتها طول کشید تا انسان تمامیت خواه متوجه اقدامات خود شود و وقتی هم متوجه شد با حجم زیاد دست اندازی و تخریب روبرو بود که در خوشبینانه ترین حالت احتیاج به سالها تلاشش داشت تا دوباره به حالت اصلی برگردد. وقتی طبیعت قادر به تامین انسان نبود بشر دست به دامن مواد شیمیائی مختلف شد تا با مواد خود ساخته نیاز های خود را برطرف کند غافل از این که این مواد در مدت زمان کوتاه جوابگویی وی خواهد بود و روزی در دام مواد ساخته شده خود گرفتار می آید امروزه انواع و اقسام بیماری های ونارسائی هائی که گریبانگیر بشر شده حاصل همان یک تازی های بدون تفکر اوست . به نظر می رسد نهایتا چاره ای جز بازگشت به ماوای اصلی و مراعات محیط طبیعی و کمک گرفتن از آن برای رفع مشکلات پیچیده امروز بشر وجود ندارد .

امروزه مطالعات مختلف این نتیجه را نمایان می کند که حتی درمان بسیاری از بیماریهای جدید قرن 21 در همان گیاهانی وجود دارد که سالهای سال از بدو خلقت در کنار انسان وجود داشته و این نیست جز قدرت و تدبیر آنکه از آنچه بوده و آنچه نیامده آگاه است. مطالعه روی خواص و ویژگی های گیاهان اولین قدم کمک گرفتن از طبیعت در نجات انسان امروز است. بررسی اصولی و علمی موضوع گیاهان دارویی در عصر جدید و ارائه برنامه های علمی در جهت بهره برداری صحیح و بهینه از آنها، نیازمند شناسایی اولیه رویشگاهها، تهیه نقشه پراکنش و شناسایی این گیاهان در موطن اصلی خود می باشد

معرفی Ephedra:

جنس *Ephedra* تنها جنس از تیره *Ephedracea* می باشد که شامل بیش از 35 گونه در نواحی مختلف کره زمین در صحاری و مناطق خشک یافت می شود. فراوانی آن بیشتر در آمریکای شمالی، جنوبی و برخی نواحی آسیاست.

جنس های مختلف این گیاه به اشکال درختچه ای افراشته و گاهی بالارونده مشاهده می گردد. که به نامهای مختلف شناخته می شود. . از جمله در کرج « اُرْمَک » ، در آذربایجان غربی « قاطر قویروخی » ، در میانه « پُدرُخ »، در خیرآباد میانه « قویروخ » ، در کویر انارک، چهل چشمه و سایر نقاط فارس « علی جونک » و « علی جون » ، در عمارلو و هرزویل « خُم » و در علی آباد منجیل « خیم » گفته می شود. در بعضی کتب آن را « ریش بز » نوشته اند. در یکی از مدارک نیز نام هوم، گیاه مقدس زرتشتیان، را برای این گیاه ذکر کرده است. شمال افغانستان، نام های « اَلْتَه » و « مادِرَخ » (به معنای «مادر درخت») و در هرات و نواحی غربی افغانستان، شکل اصلی آن یعنی «هوم» متداول است. مردمان ناحیه پَنجگت /پنجکنت در تاجیکستان آنرا «خوم» و مردمان یغناوب و سرچشمه های رود زرافشان، شَرپَه یا «وَغنیچ» خطاب می کنند. در روستای غیلان در جنوب ازبکستان که در نواحی شهرسبز و کتاب از ولایت قشقه دریا، نام اصلی هوم رواج دارد. در لرستان نیز این گیاه را با نام همیشه سز به معنای همیشه سبز می شناسند. نام هوم در سیستان نیز همچنان زنده است و «هوموک» خوانده می شود . همچنین در زبانهای مختلف به این نام ها معروف است:

فرانسه: Ephedre

انگلیسی: Sea grape,

آلمانی: Mertraubehen

ایتالیایی: Uva di mare

عربی: علد

ویژگیهای اکولوژیک:

بررسی اصولی و علمی موضوع گیاهان دارویی در عصر جدید و ارائه برنامه‌ای علمی در جهت بهره‌برداری صحیح و بهینه از آنها، نیازمند شناسایی اولیه رویشگاهها، تهیه نقشه پراکنش و شناسایی این گیاهان درموطن اصلی خود می‌باشد. دراین راستا، استان آذربایجان غربی با داشتن فلور غنی، شرایط اکولوژیکی متنوع و فرهنگ بالای استفاده از گیاهان دارویی از جمله رویشگاههای مهم گیاهان دارویی محسوب می‌گردد.

گیاه افدرا (ریش بز، ارمک *Ephedra spp.*) (از خانواده *Ephedraceae* از جمله گیاهان دارویی مهم محسوب می‌گردد، که از این جنس ۱۲ گونه در ایران گزارش گردیده است. این گیاه به نامهای محلی: هوموخ، قاتورقویروقی و کچی سقلی نامیده می‌شود. این گیاه اثربازکننده برونش (*Bronchodidator*)، ضد سرفه، ضد آسم و ضد تب دارد. علاوه بر خاصیت دارویی، دارای ارزش تغذیه‌ای دام (به‌خصوص بز) در مواقع خشکسالی نیز می‌باشد. گیاه افدرا نزد زرتشتیان گیاه مقدسی بوده و تا حدودی در منطقه حفظ شده است.

افدراها گیاهانی بوته‌ای، به ارتفاع ۰/۴ تا یک متر گاهی درختچه‌ای کوچک، دارای ساقه بند بند و برگهای کوچک و نازک در محل بند می‌باشند. گلهای آنها عموماً به‌صورت شاتونهای نر و ماده بر روی دو پایه جدا از هم ظاهر می‌شوند. قسمت مورد استفاده دارویی این گیاه قسمت‌های سبزی می‌باشد. افدرا فاقد میوه حقیقی است. معه‌ذا براکته داخلی گلهاي ماده آنها پس از آمیزش تخمک چوبی گردیده در حالیکه براکته خارجی گوشتدار شده و مجموعاً مشخصات يك میوه شفت را تشکیل می‌دهند.

. ماده مؤثر آن افدرین و پسودوافدرین می‌باشد. فرم کلریدرات افدرین در درمان بیماری آسم استفاده می‌گردد و مقدار آن به تناسب محل رویش گیاه تغییر می‌نماید و به این علت شناسایی گونه‌ها، محل‌های رویش و زیستگاههای طبیعی آن در یک عرصه می‌تواند گامی مهم در جهت کشت و استفاده از این گیاه محسوب شود. این تحقیق به مدت ۳ سال جهت شناسایی گونه‌های بومی و رویشگاههای جنس افدرا در استان آذربایجان غربی انجام گردیده است.

به ذکر چند گونه آن که از نظر مواد مؤثر دارویی مورد توجه هستند می پردازیم:

1- گونه *Ephedra gerardiana* Wall که مترادف آن *E.vulgaris* می باشد . این گونه بومی افغانستان و مناطق خشک معتدل مرتفع هیمالیا در شبه قاره هند است و در برخی مناطق اروپا انتشار دارد. اخیراً وجود آن را در ایران در دره هراز مازندران در ارتفاع 1300 متر نامبرده اند . ولی در سایر مدارک درباره وجود آن در ایران، تردید کرده اند. درختچه ای است با تنه قطور و ساقه های خزانده و افقی. شاخه های جوان آن باریک تر از 2 میلیمتر است. برگها مثلثی کشیده و برگه های میوه سخت و به صورت لوله ای دانه را پوشانیده است.

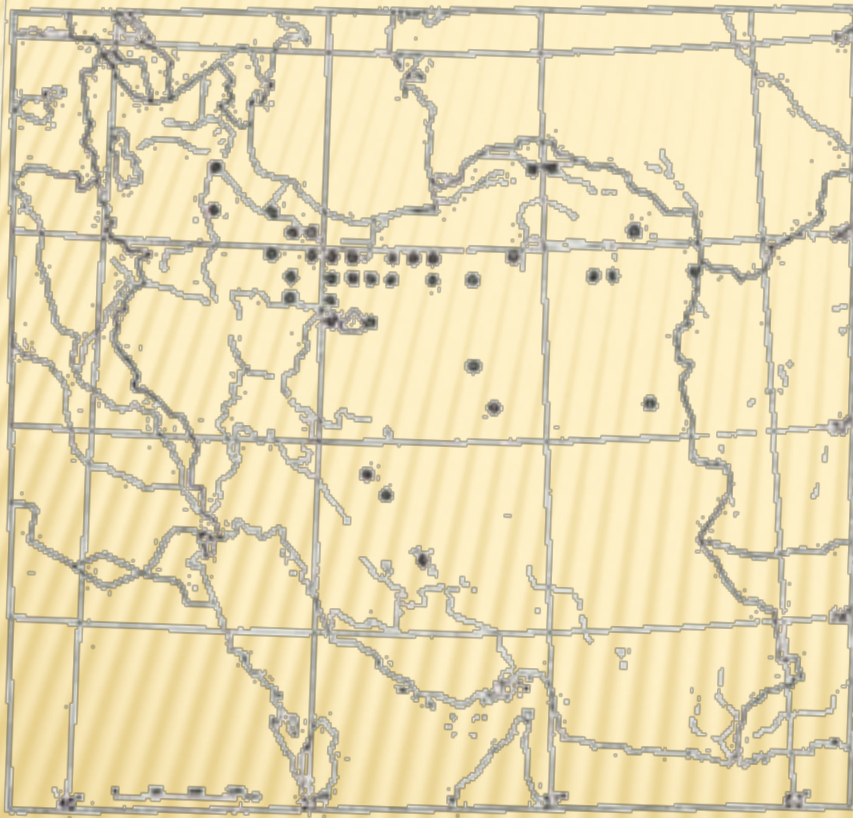
- گونه C.A.Meyer & E.intermedia Schrenk این گونه بومی چین است در هند نیز انتشار دارد. در چین این گونه توسط B.E.Read & J.C.Liu با نام E.distachya L. نامبرده است. درختچه ای است به بلندی یک متر دارای ساقه های سخت. شاخه های جوان آن کبود یا سبز خاکستری مایل به زرد. برگها مثلثی به طول 3/5 میلی متر که دو به دو از یک گروه خارج می شوند. میوه آن گوشتی ، گرد، سرخ رنگ به طول 6 میلی متر و دانه آن قهوه ای و کمی محدب است. از این گونه چند واریته به نامهای زیر در ایران می رویند:

الف- واریته E.intermedia var intermedia که در اطراف دریاچه نیریز، تخت جمشید، طیبیات و کوه ازبک در خراسان و در اطراف تهران در کرج و در اصفهان دیده می شود.

ب- واریته E.intermedia var persica stapf. این درختچه در دامنه های البرز در کلارک، سرخه حسار، کهریزک ، زرند، قم ، کاشان، میانه ، سمنان و بیرجند و مکران دیده می شود.

پراکندگی جغرافیائی: ایران، قفقاز، آسیای میانه و مرکزی، افغانستان و پاکستان.

پراکندگی در ایران: شمال، شمال غرب، مرکز و شمال شرق

نقشه ۱۴: *Ephedra intermedia*

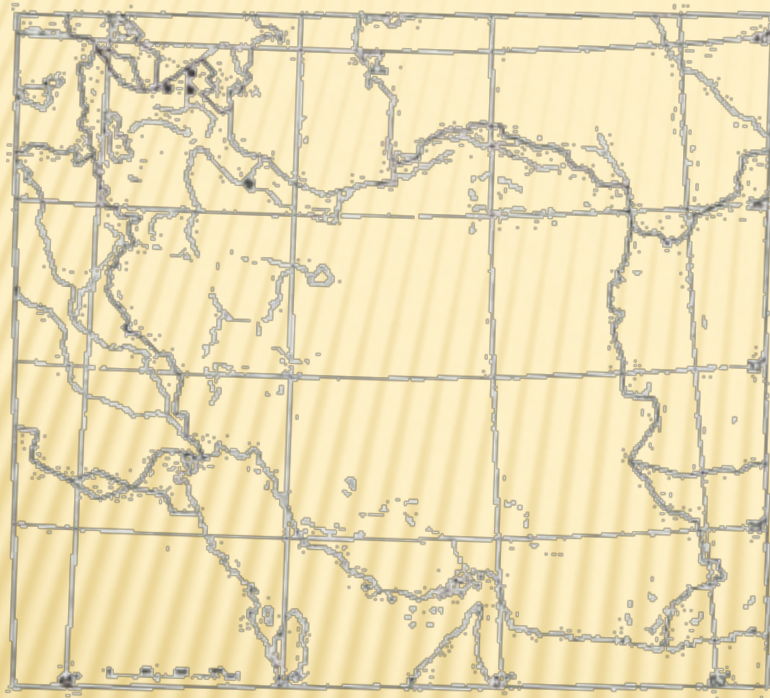
Ephedra intermedia Sieber

- گونه *E. phedra distachya* L. درختچه کوچکی است خزنده به بلندی 20 سانتی متر. رنگ میوه آن سرخ و دانه آن قهوه ای تیره است. این گیاه در شمال ایرانم در منجیل، یزد و در بی بی سکینه شاهدشت دیده شده است. در مورد وجود این ونه در ایران کلیه گیاه شناسان اتفاق نظر ندارند.

پراکندگی جغرافیائی: ایران، ترکیه، اروپا، قفقاز، آسیای میانه سبیری و روسیه

پراکندگی در ایران: شمال، شرق و غرب

نقشه ۱۵: *Ephedra distachya*

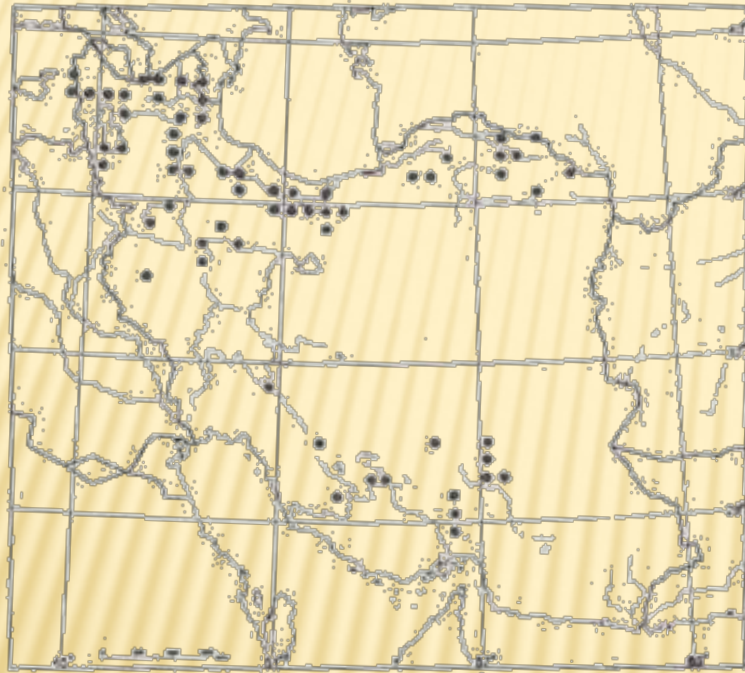
4- گونه E. major

این گونه در منطقه جزیره کبودان - قره باغ - قالدچی - تکاب دارای پراکنش قابل توجهی می باشد که از لحاظ اقلیمی دارای بارندگی حداقل استانی و از لحاظ اداپیکه متنوع و از لحاظ توپوگرافی در سطوح کم شیب و مسطح و آفتابگیر واقع شده اند. دارای رنگ تیره در ساقه و برگهای تحلیل رفته نسبت به گونه دیگر می باشد و در گستره ارتفاعی ۱۳۰۰ تا ۱۷۰۰ متر از سطح دریا واقع شده اند.

پراکندگی جغرافیائی: ایران، اروپا، ترکیه، قفقاز، آسیای میانه، افغانستان، پاکستان و هند.

پراکندگی در ایران: شمال، شمال غرب، غرب، مرکز، شمال شرق و جنوب

نقشه ۱۶: *Ephedra major*

گونه E. procera

رویشگاههای این گونه منطقه کوه چکش، دره اوچ مشه، حاشیه رودخانه ارس، روستای میدان درچالدران و کلیسا کندی در ماکو می‌باشد. بیشتر بر روی خاکهای ماسه‌ای درشت دانه، واریزه‌ای و گهگاه در شیارهای سنگ‌ها و در سطوح پرشیب باگستره ارتفاعی وسیع (۹۰۰ تا ۱۹۰۰ متر) گسترش دارند.

پیشینه تاریخی گیاه افدرا :

هوم گیاهی با سابقه استفاده چندین هزار ساله است. هوم که در اوستایی «هئومَه» و در سانسکریت «سومَه /سوم» خوانده می‌شود، سپندترین و مقدس‌ترین گیاه نزد ایرانیان و هندوان باستان بوده است. از این گیاه در بسیاری از متون ایرانی و هندو به فرخندگی و با گرامیداشت فراوان یاد شده است. و آنرا سرور، رد و شهریار همه گیاهان و رستنی‌ها می‌شناخته‌اند. با اینکه این گیاه کارکردهای آئینی و مقدس خود را تا اندازه زیادی از دست داده است، اما همچنان باورهای بسیاری در باره آن در میان مردمان نواحی گوناگون زنده مانده است.

بخش‌هایی از کتاب اوستا به هوم اختصاص دارد و هوم یشت نامیده می‌شود. هوم یشت در درون یسناها جای دارد و از یسنای نهم تا یازدهم را در بر می‌گیرد. البته یشت بیستم اوستا نیز هوم یشت نامیده می‌شود، اما تنها چند بند از هوم یشت اصلی را در بر دارد. هوم یشت، در بزرگداشت و ستایش این گیاه ارجمند سروده شده است

هوم در اوستا کارکردهای فراوانی دارد: او «دورئوشه» به معنای دوردارنده مرگ است. او بخشنده فرزند نیک، آورنده توانمندی، تندرستی، فزاینده‌گی، بالندگی، توانایی تن، اندیشه‌ورزی و آورنده صلح و آشتی و آرامش است. وداهای هندوان نیز بخش‌های فراوانی در پیوند با هوم دارد و در بسیاری از سرودهای «ریگ ودا»، گیاه سومَه همراه با دل‌انگیزترین واژه‌ها گرامی داشته شده و ستوده شده است. سومه، نوشیدنی دوست‌داشتنی ایندرا (خدای بزرگ هندو) بودهو به او چابکی و توانایی می‌بخشیده است (ماندالای 4، سرود 26).

هوم بجز نام گیاه، نام ایزد نگاهبان این گیاه نیز به حساب می‌آید. همچنین در شاهنامه فردوسی از مردی به نام «هوم» سخن رفته است که در کوهستان زندگی می‌کند و در گرفتن افراسیاب به کیخسرو یاری می‌رساند؛ این نام نیز به احتمال اشاره به گیاه هوم است که در طول زمان دچار تغییرات مصداقی شده است.

مردمان باستان با کوبیدن ساقه‌های هوم در هاون، افشره آنرا می‌گرفته و بصورت یک نوشیدنی خالص و یا همراه با شیر و افزودنی‌های دیگر می‌نوشیده‌اند. این عمل، کم‌کم شکلی آئینی به خود می‌گیرد و بعدها حتی بدون اینکه هومی در میان باشد، صرف کوبیدن هاون، عملی آئینی و دعوت مردمان به مراسم نیایش بشمار می‌رفته است

در چین در 2800 سال قبل از میلاد از این گیاه استفاده دارویی می‌برده‌اند چینی‌ها دم کرده این گیاه را به دو صورت از دیر باز استفاده می‌کنند. ماهوانگ از دم کرده (Ma Huanggen) و ماهوانژن (Ma Huang) تحت نام ماهونگ ساقه و شاخه‌ها تهیه می‌شود و در معالجه سرماخوردگی معمولی، تنگی نفس، تب بالا، برونشیت، ورم مفاصل، فشار خون پائین و کهیر به کار می‌رود. از طرف دیگر ماهوانژن که از دم کرده ریشه وریزوم حاصل می‌شود کاربرد محدودتری دارد و در درمان عرق زیاد شبانه مفید است.

طب غربی از سال 1923 پس از مشاهده تأثیرات آکالونید افرین علاقه مند به این گیاه شد. در سال 1927 ترکیبات افرین ساخته شد و از آن تاریخ به طور گسترده در درمان سرماخوردگی شدید و آلرژی به کار رفت. (3)

روش تکثیر و نحوه کاشت

افدراها اغلب در مناطق خشك و بیابانی رشد می‌کنند. افدراها احتیاج به خاک خوب زهکشی شده دارند. ساقه‌ها در طول سال جمع آوری و خشك می‌شوند. افدراها گیاهانی فوق‌العاده مقاوم به خشکی و دارای ریشه‌هایی که تا حدود 3 متر برای استفاده از رطوبت، در زمین نفوذ می‌نمایند

افدراها از طریق بذر در پاییز یا بوسیله تقسیم ریشه در پاییز یا بهار تکثیر می‌شوند. بذور گیاه را می‌توان از رویشگاه‌های طبیعی هنگام رسیدن جمع آوری نمود. برای کشت بذر لازم است از گلدان‌هایی که با خاک مناسب به نسبت 3 : 2 ماسه بادی و 3 : 1 کود حیوانی (سرنده شده) نمود و در بهمن تا اسفندماه می‌توان نسبت به کشت بذر گیاه اقدام نمود. زمان انتقال گلدان‌هایی به عرصه اصلی از آبان تا بهمن ماه سال بعد می‌باشد. در عمل نهال‌های گلدانی درختچه ارمک را در چاله‌هایی که به فاصله 3 متر از یکدیگر باید حفر شوند غرس می‌نمایند. خلاصه اقدامات انجام شده و نتایج بدست آمده

تکثیر گونه‌های مختلف افدرا از طریق بذر و تقسیم ریشه به ترتیب در اواخر پاییز و اواسط زمستان انجام گردید. جوانه زنی بذور نسبتاً خوب بود ولی استقرار گیاه ضعیف و بعد از يك تا دو سال بعد گیاهان سبز شده خشك شدند. تکثیر گیاه از طریق تقسیم ریشه نیز صورت گرفت ولی گیاهان رشد مناسبی نداشتند و بعد از دو سه سال خشك شدند. بررسی بعمل آمده و مقایسه با وضعیت خاک کلکسیون گیاهان کویری ممکن است علت اصلی رشد کم و خشك شدن گیاهان به علت گچ دوست بودن آنها باشد زیرا خاک کلکسیون گیاهان دارویی دارای مقدار کمی گچ می‌باشد ولی خاک کلکسیون گیاهان کویری دارای میزان بالایی گچ است که در آن شرایط افدرا رشد مناسبی دارد.

ترکیبات شیمیایی

گونه های مختلف افدراکم و بیش دارای آکالوئیدهای معروف الدرین هستند که مصرف وسیع دارویی دارد و بعلاوه در گونه های مختلف مواد شیمیایی نیز وجود دارد که آنها را به طور جداگانه شرح می دهیم.

در گونه E.gerardiana آکالوئیدهای افدرین و پزودوافدرین یافت می شود. جمع مقدار آکالوئید در ارقام هندی بین 2/79-0/28 درصد در گیاه متفاوت است. افدرین آکالوئید عمده این گونه است و از لحاظ آثار دارویی شبیه آدرنالین است. [

G.I.M.P] . افدرا که در پاکستان روئیده مورد بررسی قرار گرفته است مقدار آکالوئید آن 1-2/5 درصد بوده است [

S.G.I.M.P] . در گونه E.INTERMEDIA نیز آکالوئیدهای افدرین و پزودوافدرین وجود دارد و جمع مقدار آکالوئید در ساقه های سبز آن 2/33-0/7 درصد می باشد که فقط 10 درصد آن افدرین است.

گونه های E.intermedia , E.equisetum , E.sinica که در چین مورد استفاده دارویی هستند بررسی شده و مواد ال-افدرین ، پزودوافدرین ، ال-متیل افدرین، ال متیل پزودوافدرین و ال- نورافدرین در آنها تأیید شده است.

خواص – کاربرد

در هند از عصاره آبی گیاه که طعمی تلخ و قابض دارد برای کنترل حمله های آسمی استفاده می شود. تنطور گیاه برای تقویت قلب و تحریک جریان گردش خون تجویز می شود. در شوروی سابق از جوشانده شاخه ها و ریشه های افدرا برای معالجه روماتیسم و سیفیلیس استفاده می شود. عصاره میوه های افدرا برای رفع ناراحتی های مجاری تنفسی مؤثر است. در چین chin در مورد خواص آکالوئیدهای افدرا نظرات زیر را ابراز می دارد:

- 1- دارویی است محرک که برای مغز و مراکز اعصاب در مقابل خستگی و نگرانی ها؛
- 2- دارویی است محرک برای اعصاب کنترل و در این مورد آثار آن هفت نوع است: الف- در اثر کاهش قطر رگها و انقباض عروق فشار خون را بالا می برد.
- ب- حرکات روده ای را آرام می کند و اسم را رفع می نماید و بهبود می بخشد.
- ت- ترشح بزاق و مایعات معده را تحریک می کند.
- ث- حرکات رحم را تسریع می کند(استوارت آن را برای رفع ناراحتی های پس از زایمان تجویز می کند).
- ج- مردمک چشم را باز می کند(با استعمال موضعی در چشم)
- چ- قی و استفراغ را تسکین می دهد.

سایر خواص آن که هر یک در یک یا چند مدرک پزشکی آمده است عبارت است از :
تب بر و معرق است، تورمهای استسقای را کاهش می دهد [پتلو] . معالج روماتیسم است [روا و کاربونه و کیمورا] . و تسکین دهنده سیاه سرفه است. به علاوه برای تیفوئید، آسم، استسقا نیز تجویز می شود [چونگ یائوچی] رید معتقد است که ضد سم مؤثری برای مسمومیت‌های ناشی از اسکوپولامین است و به علت این خاصیت افدرین است که برای احتراز از مسمومیت‌های اسکوپولامین معمولاً این دارو را با افدرین مخلوط و مصرف می نمایند.

توضیح : اسکوپولامین آلکالوئیدی است متبلور به فرمول خام $C_{17}H_{21}-O_4N.HCL.2H_2O$ که از برخی از گیاهان خانواده بادنجان Solanaceae دارویی به نام اسکوپولامین هایدرو بروماید می سازند، این دارو که مشابه هیوسین هایدرو بروماید است در طب به مقدار محدود و مجاز و زیر نظر پزشک به عنوان مسکن به کار می رود و استعمال موضعی آن در چشم اثر بازکننده مردمک چشم را دارد و مخلوط با مرفین و پنتوباربیتال در زایمانها به عنوان نیمه مسکن و نیمه بی هوش کننده مصرف می شود. طبقه آزمایشگاهی که به عمل آمده اسانس روغنی فرار موجود در افدرین تعداد مرگ و میر را در موشهایی که به انفلوانزا مبتلا شده بودند کاسته است [وانگ] . جوشانده گیاه افدر را برای رفع سرماخوردگی [هو , hktg,hkch چ استوارت] می خورند.

به صورت املاح سولفات یا کلریدرات که به اشکال قرص، قطره ، پماد عرضه می شود، زیر نظر پزشک و به مقدار ضروری برای هر مورد بیماری استفاده نمود. به صورت قرص افدرین در مصارف داخلی به مقدار 5-1 سانتی گرم مصرف می شود. مصرف یک قرص 5 سانتی گرم افدرین 2 ساعت قبل از بروز حمله آسم ممکن است مانع ظاهر شدن آن شود. ولی به هر حال در مزاجهای مختلف تحمل بیمار خیلی مهم است که باید در نظر گرفته شود. در بعضی اشخاص ممکن است خوردن افدرین موجب عوارضی نظیر تپش قلب شود که باید مصرف فوراً قطع شود یا اصولاً به مقدار خیلی کم تجویز شود. در مورد ابتلایان به ورم پروستات بدون اینکه موجب افزایش دفع ادرار و تخلیه شود، تعداد دفعات ادرار را افزایش می دهد و گاهی موجب قطع دفع ادرار می شود.

موارد استفاده دیگر: سنگ کلیه و ادراری تناسلی - میگرن و سر دردهای عصبی - لکنت زبان - ریزش موی سر بعلت مو خوره نازکو ضعیف بودن موی سر - سینوزیت چرکین و حاد و سرما خوردگی و سنگینی سر - شب ادراری در خواب بر اثر دلهره و اضطراب و ضعف بدنی - عرق کردن زیاد پوست دست و پا و هر جای دیگر بدن - افسردگی و خستگی - درد مفاصل آرتروز و درد زانو و دیسک کمرو گردن و شانه - مو و محافظت از موی بلند و پیشگیری از مو خوره - وز مو - آفت مزمن دهان - لیکن پلان - زخم های مزمن دهان - پم فیگوس - باز کننده قاعدگی - آمنوره - دوران یائسگی - سرماخوردگی شدید آنفولانزا - سرفه - ضد تب و آنتی بیوتیک - سفتی خون - زخم معده ورم و نفخ معده تقویت و هضم غذا - درد عصب سه قلو - خونریزی معده و اثنی عشر - کم خونی - لکسورت و آفتاب زدگی و ککمکپوست صورت شفافیت - بسته کننده قاعدگی - درد قاعدگی (دیس منوره) - آرتريت روماتوئيد (روماتيسم مفصلي) - ضد چاقی - ضد لاغری - ترک اعتیاد به هرگونه مواد مخدر - داروی ضد ریزش مو - شوره و چربی و خارش سر - فشار خون - تقویت مژه و ابرو و پر پستی آن - چربی خون - یبوست مزمن - کم کننده نیروی جنسی - کم کردن شهوت - کولیت اولسر - صدا کردن شکم - اسهال - نفخ و گاز - درد و قولنج معده - پیوره - خونریزی لثه - بد بوی دهان - آبریزش حساسیت و گریپ فصلی - عطسه های فراوان - آروغ زدن و سکسکه - تقویت اعصاب - بی خوابی - آرام بخش اعصاب - دلهره و اعصاب - اسهال مزمن و اسهال خونی - اسهال ساده و مزمن - بی اختیاری ادرار در بیداری - بر طرف کننده موهای زائد در صورت - غرور و آکنه صورت - جوشهای مزمن در صورت - آسم و تنگی نفس - کم سوئی چشم - تقویت جنسی - زود انزال شدن - سستی کمر در مردها - قوه باه - خشونت صدا - لخته شدن خون در عروق - ناراحتی قلبی - درد و سوزش قلب - گرفتگی و طپش قلب - یرقان انسدادی - نارسای کبد - کنترل صرع و سردرد - گرفتگی کرونر ها - پرستات و سوزش و تکرر ادرار - تقویت مو و پر پشت کردن آن - آسم ریوی در موقع شب - افزایش شیر مادران - انگلهای روده ای - آسکاریس - بوی بد پا برص یا لکوپیس - بواسیر بزرگسالان همراه با عفونت و خونریزی - خونریزی دستگاه تناسلی - - درد عصب سیاتیک - روماتیسم حاد و مزمن - درد مفصلی بدن - سفید شدن دندانها

نتیجه گیری و پیشنهاد:

حضور گیاهانی مثل افرا در سابقه تاریخی ملت ها نشان از اهمیت ویژه آن در زندگی انسان دارد بشر دیروز چگونگی استفاده از نیروها و موهبت های خدادادی طبیعی را به خوبی می دانست . اهمیت دادن به گیاه نشان از شناخت پدرانمان از اسرار نهفته طبیعی در دل آن دارد تا جایی که به عنوان يك گیاه مقدس نام برده شده . ضمن اینکه در ملل مختلف وقتی يك گیاه دارای اهمیت است ارزش آن را بهتر نشان می دهد. کشور ما در خیلی از زمینه ها دارای ثروت های سرشار طبیعی است که متأسفانه با بی توجهی در حال نابودی است یکی از این موهبت های الهی پوشش گیاهی غنی و ارزشمند آن است با توجه به داشتن آب و هوای متنوع در نقاط مختلف کشور میتوان با برنامه ریزی درازمدت اصولی از این ثروت خدادادی جهت کارآفرینی و تولید ثروت ملی استفاده کرد . در مورد گیاه افرا با توجه به منابع موجود به نظر می رسد مطالعات کافی و جدیدی در راستای شناسایی، پرورش و افزایش محصول آن صورت پذیرفته و بیشتر منابع موجود خارجی است . یا مربوط به سالها پیش است . بنابراین جاي کار روی این گونه که پراکنش خوبی هم در کشور دارد وجود دارد.

با توجه به اثرات دارویی مفیدی که این جنس دارد می تواند بخشی از نیازهای کشور به واردات مواد دارویی شیمیایی را برطرف کند. مطالعه روی مواد موثره گونه های مختلف افرا، طریقه پرورش آن ، نحوه افزایش محصول و روشهای استحصال مواد موثره آن از موارد قابل طرح در مطالعات روی این گونه است. ضمن این سرمایه گذاری جهت تولید محصولات نهائی قابل عرضه به بازار و جلوگیری از فروش و صادرات احتمالی فله ای و به صورت مواد خام از موارد شایان توجه است.

منابع:

- ۱ - رحیمی نژاد، محمد رضا و سیامک فلاحی قراگوز، (۱۳۷۸). بررسی پوشش گیاهی منطقه حفاظت شده موله. مجله زیست شناسی ایران - شماره ۴-۱، دانشگاه تهران.
- ۲ - زرگری، علی، (۱۳۷۰). گیاهان داروئی. انتشارات دانشگاه علوم پزشکی تهران. جلد پنجم.
- ۳ - فلاحی قراگوز، سیامک و بهمن علیزاده قره قشلاق، (۱۳۸۲). معرفی فلور استان آذربایجان غربی. یازدهمین کنفرانس سراسری زیست شناسی ایران.
- ۴ - Parsa, A. (1980). Flora of Iran. Ministry of culture and higher education of Islamic republic of Iran.
- 5- Rechinger, K.H. (1963-1993). Flora Iranica. Akademische Druck- U.Verlagsanstalt, Graz- Austria